

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 dinarjev. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpeca računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 7.

Ljubljana, dne 1. aprila 1923.

Leto II.

Aleluja!

Velika sobota je. Delavci v mizarskih delavnicah spravljajo svoje orodje, ometajo skobelnike ter se pripravljajo potem, ko so prejeli svojo tedensko plačo, na pot proti domu. Istotako ustavljajo delavci delo na žagah; preneha pa tudi peti sekira v gozdu. Vse, vse hiti proti domu. Velikonočni prazniki so. Starejši, oženjeni jih bodo praznovali doma v krogu svoje rodbine, drugi, mlajši hite k svojim staršem, da praznujejo vstajenje Krista skupno z očetom, materjo, brati in sestrami.

Še isto popoldne se po ulicah in cestah mest in vasi vije dolga procesija praznično oblečenih ljudi in belo oblečenih deklic. Bandera vihrajo v zraku, godba igra, pod baldahinom koraka dozdevni božji namestnik, slišati je cinglanje ministrantov, vmes pa se oglašča močno brnenje zvonov, k so v znak žalosti nad smrtjo izveličanja nekaj časa molčali. Mnogi pa molijo. Duševno pašo in veselje tvori ta legendarni misticizem tudi proletarcev. Današnja buržuazija širokim slojem delovnega ljudstva, ne le da privoščič takega veselja, ona ga celo pospešuje, ker ji je mnogo ležeče na tem, da se proletariat odvaja od misli in vprašanj, ki pretresajo svet, zato rado vidi, da se duša tega proletariata čim več obsenči ter ukvarja z razglabljanjem neprodornih skrivnosti.

Kar tako brezpredmeten pa pomen velikonočnih praznikov za proletariat ni, kajti proletariat, vsaj zaveden proletariat, dandanes gleda na vse take pompozne prireditve z drugimi očmi kakor pa bi to buržuazija hotela, misli o njih z svojimi lastnimi možgani in ima o njih svojo sodbo.

Opirajoč se na ta legendarna sporočila proletariata danes ve, da so oni krogi, ki so pred več kakor poldrug tisoč leti potom svojih najetih hlapcev izvršili grozni umor nad rejencem tesarja Jožefa, bili tedanja buržuazija, od katere se današnja buržuazija ne razlikuje za las. Razlikuje se samo v oblikah in metodah. Izkoriščanje in zatiranje siromašnih pa je ostalo eno in isto. Zakaj so takrat bogataši kričali: križajte ga, križajte ga!? Zato ker je bila ost njegovega nauka naperjena proti oderuštvi, proti brez-

vestnosti in proti izkoriščanju ter proti teptanju siromakov po takratnih bogataših in razuzdancih. — Zato, ker je razkrinkaval lažnjivce in farizeje. In ravno tako kakor takrat hoče tudi sedanja buržuazija kot vredna naslednica tedanje, da ji bodi siromašni delavni narod izroččen na milost in nemilost, da bo na njegov račun brezskrbno in v brezdelju uživala vse dobrine tega sveta. Da pa proletariat tega ne opazi, zato naj se opaja na pompoznem cerkvenem slavlju, s katerim skuša buržuazija takratni svoj zločin zastreti in mu dati obličje usmiljenja. Ista buržuazija, katera si danes in kakor takrat nadeva krinko lažnjivega svetohlinstva, pa danes namesto: križajte ga, vpije: v zapor ž njim, na vešala ž njim ter hujska policaje in žandarje nad vsakoga, ki si upa dvigniti svoj glas v interesu proletariata proti licemerskemu oderuštvi.

Nauk Nazarenca je buržuazija popačila, lažnjivo zavila, in postavila vse njegove teze na glavo.

Pustite male k meni, je dejal Krist, tako slišimo še danes. Kako zgleda danes ta nauk v praksi nam dokazujejo goli, bosi in gladujoči otroci proletarcev, ki umirajo zato, ker si buržuazija lasti vse; delovno silo delavca izkorišča današnji kapitalistični sistem do perverzne ekstaze, žene proletarcev goni v tovarne, ter ne prizanaša niti otrokom. Kakor Kristu, tako je buržuazija naložila proletariatu križ in muke, da pada pod bremen peze, sama pa si ob kapljah krvi in znoja sladi svoje grešno življenje. Baš ta družba vampirjev, ki zlorablja misteriozne tajine Kristovega življenja, bi velikega zagovornika in pa prijatelja takoj zopet križala, čeprav morda v drugi obliki, kakor hitro bi se kedaj pojavil.

Za nas proletarce odrešenik še ni vstal, in tudi ne vstane toliko časa, dokler sami ne raztrgamo okove, v katere nas je kapitalistični pohlep vklenil. Vonj kadila in zvonjenje zvonov je sicer lepa reč, z odrešitvijo proletariata pa nima opraviti prav ničesar. Proletariat mora postati sam svoj odrešenik, splesti mora mogočne biče, s katerimi požene lice-merce, kramarje, goljufe, oderuhe in lenuhe iz temeljna človečanstva.

Mi lesni delavci z krepko roko, ramo ob rami vseh ostalih bratov trpinov z železno voljo pomagajmo na zgradbi nove človeške družbe. Tedaj bo tudi proletariat, kojega del smo, slavil svoje vstajenje in pel aleluja, aleluja!

Delavski prijatelji.

Meseca februarja t. l. se je vršila po Sloveniji cela vrsta shodov, na katerih je delavstvo protestiralo. Ministrstvo za socialno politiko je namreč zopet enkrat odprlo vrata svojih posvetovalnic na stežaj, da na anketi dajo duška delodajalci proti zakonom o zaščiti delavcev. Kdor pozna razpoloženje buržuazije in kapitalističnega razreda Jugoslavije sploh, ta bo tudi razumel, da so imeli in imajo delavci v tej državi dovolj povoda za tak protest.

Buržuaziji in vsem njenim priveskom ter opodam nikakor ne gre v glavo, da bi eksistiral tudi tak zakon, ki bi delavcem priznal trohico pravic. Vsa kapitalistična družba, v kolikor je sestavljena iz delodajalskih krogov, reklamira zase sicer vse mogoče zakone, po katerih naj bi jim bil zajamčen svoboden razvoj, zaščita imovine in svojine, pravica neomejenega izkoriščanja vseh prirodnih zakladov, mrtvih in živih sil, olajšave pri transportih in trgovini itd. ter da bi jih ves državni politični in upravni aparat kakor tudi vsa brambena sila države varovala. Tudi finance, kolikor jih država premore, naj bi bilo nji na razpolago. Celo denarje delavskih socialnih zavodov in ustanov naj bi se izročilo v njihove privatnokapitalistične, špekulativne svrhe. — Skratka, zase zahtevajo vse. Kot krona vseh njihovih zahtev pa je nevkrotljiva, vroča žeja, da jim država prizna neomejeno, samolastno in absolutno pravico nad delovno silo, to je, da jim izroči delavca na milost in nemilost, da bi mu po svojem lastnem preudarku rezali kruh.

Vsa izkoriščevalna tendenca je iz njih napravila naravnost fanatične nasprotnike in sovražnike vsakršne zakonite določbe, ki bi delavca le količkaj omenjala. Če vse to uvažujemo, tedaj bomo tudi razumeli, od kod ta gonja proti zakonu o zaščiti delavcev. Kapitalistični krogi Jugoslavije bi morda bili pripravljani na kak miloščinarski zistem, na kake navidezno karitativne ustanove in dejanja, ali prepuštili bi se moralo vse to njim! Ne gre jim pa v glavo, da bi se uveljavil tak zakon, ki bi varoval tudi delavca. — Kaj za to, če je delavec največji nosilec vseh indirektnih davkov in nosilec precejšnjega dela direktnih davkov potom plačevanja osebne dohodarine! Vse to pri njih nič ne šteje. Oni vidijo v delavcih le sužnje, katerim ne pritiče nobena zaščita! S tega vidika presoja gospoda stališče delavca. Ker pa je zakon o zaščiti delavcev tu in ga ne morejo kar tako spraviti s sveta, ga skušajo, če že ne

drugače, pa vsaj s pomočjo raznih opravičnikov napraviti brez veljave. Da, potem opravičnikov hočejo zlomiti ost jasnimi določbami in zveržiti celoten zakon tako, da bi koncem koncev bil pravzaprav naperjen proti delavcem samim, ne pa da bi jih ščitil. Tako na primer hočejo iz zaupniškega sistema, ki ga ta zakon predvideva, in ki nad vsak dvom jasno opredeljuje delokrog delavskih zaupnikov, napraviti nekakšen zistem odgovornega ovaduštva. Ravnotako je z delovnim časom. Zakon o zaščiti delavcev je tozadevno tako točen, da nobenega drugega razlaganja potom opravičnikov ne prenese, ako se ga noče postaviti na glavo. Ali kaj bi si belili glave z razlaganjem tega zakona? Zastopniki jugoslovanskega delodajalskega sveta so sicer malokdaj odkriti, na zadnji anketi v Belgradu pa so bili tako odkritosrčni, da so kar naravnost priznali, da jim ne gre tako za opravičnike kakor za to, da se zakon kot tak sploh odpravi! Izjemni zakon o zaščiti države, ki je prava kulturna sramota, ta jim ne dela nobenih preglavic, zakaj z njegovo pomočjo je prav lahko spraviti v zapor vsakega, kdor se v delavskem pokretu le količkaj eksponira. Dobro pa je došel zakon o zaščiti države kapitalističnim krogom v slučaju stavk. Večkrat smo že doživeli, da so bili zaupnik pri kaki stavki preganjani in zaprti, dasi je vsak šolarček vedel, da stavka, ki se je vodila za dosego večjega koščka kruha, ni imela opraviti z vprašanjem glede varnosti države prav ničesar. Slišali pa smo že veliko o raznih aferah, pri katerih je bila država opeharjena za težke milijone. Da pa bil kdo zaradi tega zaprt na podlagi zakona o zaščiti države, pa nismo še slišali nikoli!

Zakon o zaščiti države gospodi ni na potu, pač pa zakon o zaščiti delavcev. Da zakona o zaščiti delavcev nikakor ne morejo in nočejo prebaviti, dokazuje dejstvo, da vse delodajalske organizacije od zveze industrijcev tja do zadnje cehovske poklicne zadruge obrtnikov, venomer trobijo na naskok zoper ta zakon ter kličejo svoje zveste na okope. Za vsak tak naskok pa pripravljajo najprej teren. Tako se je zgodilo tudi pred zadnjo anketo v Belgradu. Za pripravljanje terena, kar se vrši običajno po časopisju, najde kapitalistična družba svoje oprode in peresne kulije tudi tam, kjer bi razsoden človek najmanj pričakoval. Tako je pred to anketo prineslo glasilo trgovskega društva „Merkur“ in zveze industrijcev „Narodnogospodarski vestnik“ dolgovezen članek, v katerem je pisec v potu svojega obraza dokazoval potrebo čim večjega podaljšanja delovnega časa! — Kratko nato je tudi „Zagreber Tagblatt“ prinesel članek v istem smislu. In zdi se nam, da se prav nič ne motimo, če trdimo, da je pisec članka v „Narodnogospodarskem vestniku“ s svojim drugim člankom v „Zagreber Tagblattu“ klical zagrebške čifut-ske bankirje na pomoč pri naskoku na zakon o zaščiti delavcev.

Pisec članka v „Narodnogospodarskem vestniku“ pa ni bil nihče drugi kakor g. dr. Joža Bohinjec. Da je to ravno g. dr. J. Bohinjec, bi navsezadnje še ne bilo nič čudnega, ali da je to tisti g. dr. Joža Bohinjec, ki je zelo dobro plačani uradnik pri začasni delavski zavarovalnici za slučaj nezgode, odnosno zelo dobro plačani uradnik okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, to nas je osupnilo. Niti v glavo nam ne gre, kako more dobro plačani uradnik tako eminentno socialnega zavoda kakor je okrožni urad za zavarovanje delavcev igrati tako dvolično vlogo! Ne glede na to, da ta gospod doktor živi na stroške delavskih žuljev, bi bilo pričakovati da se baš on mora zavedati tega, kake krute in naravnost katastrofalne posledice rodi brezposelnost, ki je naravna družica vsakega delovnega časa, ki presega osem ur.

Niti ne smatramo g. dr. Joža Bohinjca za tako naivnega, da bi mu bilo treba razkladati, da je vsak delovni čas, ki presega osem ur, v veliki meri kriv številnim obratnim nezgodam. Nasprotno pričakujemo, da nam bo priznal, da je izpočiti delavec duševno veliko čilejši kakor pa oni, ki vsled dolgega delovnega časa opravlja svoje delo nekako mehanično in mu zaradi tega manjka ona hitrost, katero se poprej najde pri delavcu, ki telesno in duševno ni popolnoma izčrpan.

Pa vzemimo stvar še z neke druge strani. G. dr. J. Bohinjec, kakor nam je znano, je vnet Sokol in navdušen Orjunec, torej Jugofašist. Jugofašisti so si sicer naredili vlogo, zatirati vse, kar ne diši po takozvanem hurapatriotizmu. Ali recimo, da je tudi res nekaj na tem, kar vedno zatrjujejo, da si žele močne države in če se ne motimo, vidijo oni glavni steber države v zdravem narodu in mogočni armadi. Vsaj to pri vsaki priliki poudarjajo. Nastane pa vprašanje, kje naj se vzame zdrav in silen narod ter mogočna armada, če na drugi strani gospod doktor izročča delavstvo posedujočemu razredu v brezmejno izkoriščanje, ugonabljanje in pohabljanje, samo zato, da si gotovi krogi, ki ne tvorijo naroda, gospodarsko opomorejo. Kaj drži narod pokoncu? Mi smo skromnega mnenja, da je vsakemu narodu usoda zapečateni, če svoje delavne sile sam upropašča. In če dr. Bohinjec pričakuje, da bodo v slučaju nevarnosti vzeli buržuji puško na rame, tedaj se bridko vara. Jugoslovanska buržuazija bo državo, narod in vse fašiste z dr. Bohinjcem vred zatajila in prodala, če ji bo to kazalo. Čudna logika je logika g. dr. Bohinjca. — Nelogično pa je tudi to, da on kot nameščenec delavskega zavoda strelja na uprav zaplotnjaški način v hrbet temu delavstvu.

Izpred obrtnega sodišča.

Meseca decembra 1922 se je pred obrtnim sodiščem v Ljubljani odigral zanimiv proces. Član naše strokovne organizacije je tožil tvrdko Naglas, pri

kateri je bil kot mizar zaposlen, ki pa ga je brez pravega povoda in brez odpovedi, kakor tudi brez odškodnine spontano odslovila.

To je dalo povod, da je miz. pomočnik tvrdko Naglas tožil pri obrtnem sodišču zaradi odškodnine za štirinajstdnevni odpovedni rok.

Zanimivo je, da se je šef tvrdke, g. Naglas, pri prvi razpravi skliceval na pogodbo, ki velja sicer za stavbinsko delavstvo, ne pa za mizarje, stolarje in strojne delavce. In čudo čudom, tudi predsednik zveze mizarских podjetij, g. Rojina, se je kot priča g. Naglasa skliceval na pogodbo stavbinskih delavcev, das bi v prvi vrsti pač on moral vedeti (in tudi dobro ve), da je bila pogodba stavbinskih delavcev sklenjena med strokovno organizacijo stavbinskih delavcev in stavbeniki ter zidarskim mojstri ter da kot taka nikakor ne more prihajati v poštev pri presojanju razmer v lesni stroki, ker velja za to stroko pogodba, sklenjena med osrednjim društvom lesnih delavcev in zvezo mizarских podjetij.

Sodnik prve inštanice obrtnega sodišča se je, ne upoštevajoč dejstvo, da pri presojanju pričujočega spora ne more biti merodajna pogodba stavbinskih delavcev, pritožbo mizarskega pomočnika zavrnil!

S to zavrnitvijo pa tožeči mizarški pomočnik opravičeno ni bil zadovoljen. Zavedal se je namreč dobro, da pogodba stavbinskih delavcev med drugim izrecno poudarja tudi to, da zakoniti odpovedni rok ne velja, dočim so po najnovejši pogodbi lesnih delavcev zakonita odpovedna doba velja. Sicer pa je tudi prejšnja pogodba lesnih delavcev vsebovala določbo, da odpovedni rok ne velja, ali nova, sedaj veljavna pogodba ne vsebuje glede odpovedne dobe ničesar. Po svoji vsebini pa povsem jasno ugotavlja, da se vse one točke, oziroma določbe stare pogodbe, v kolikor jih ne vsebuje nova — razveljavlja. Tako je torej tudi določba glede neveljavnosti odpovednega roka stare pogodbe odpadla in je veljavnost zakonitega odpovednega roka sama na sebi zopet obveljala. Predsednik zveze mizarских podjetij kot priča se je skliceval na to, češ, ker je strokovna organizacija stavbinskih delavcev včlanjena v zvezi strokovnih organizacij lesnih delavcev, bi morala veljati pogodba stavbinskih delavcev. Trdno smo prepričani, da g. Rojina tega sam sicer ni verjel, pač pa je v interesu tvrdke Naglas hotel pogodbo stavbinskih delavcev izigrati. Kakor pa bomo videli, se mu ta manever ni posrečil.

Gospod Rojina dobro ve, da tudi vsaka izmed organizacij podjetnikov, v kolikor so včlanjene pri zvezi industrijcev, sklepajo pogodbe vsaka zase, in bi najbrže prav debelo geldal, če bi se lesni delavci ob priliki kakega spora hoteli sklicevati, recimo na primer na pogodbo kovinarjev. Takrat bi on bil čisto gotovo prvi, ki bi tako možnost zavračal — po pravici.

Vsa zadeva je prišla pred vzklicno sodišče, ki je pri razpravi dne 31. decembra 1922 mnenje prvega sodnika zavrlo ter ugotovilo, da mora pri presojanju spornega vprašanja priti v poštev le pogodba, ki jo je sklenila strokovna organizacija na eni in zveza mizarskih podjetij na drugi strani.

Ko je bila ugotovljena pristojnost pogodbe, je g. Naglas skušal dokazovati, da je bil opravičen pomočnika takoj brez predhodne odpovedi odsloviti, ker je za izvršitev nekega dela rabil preveč časa in ker je zaradi tega med njim in pomočnikom prišlo do prerekanja, med katerim ga je ta razžalil. Dejal je tudi, da poprej v njegovem podjetju odpoved ni bila v navadi.

Proti tem argumentom je pomočnik dokazal, da je tvrdka sama kriva, da ni mogel dela dokončati poprej, in je ostal pri svoji trditvi, da ni bilo nikaškega tehtnega razloga, s katerim bi tvrdka takojšnji odpust mogla opravičiti.

Sodišče je nato razpravo preložilo in poklicalo k drugi razpravi priče, ki sta jih navedla pomočnik in tvrdka.

Tako je prišlo, da se je druga razprava vršila dne 19. januarja 1923. In ker tudi ob tej priliki še ni prišlo do poravnave, je sodišče izreklo sodbo, da ima trpeti vsaka stranka polovico. Po tem pravoreku je tvrdka Naglas našemu tovarišu morala plačati 1365 K kot odškodnino za izgubljeni zaslužek. Vrhutega je bila obsojena tvrdka, nositi polovico vseh ostalih stroškov — tudi polovico stroškov za zastopnika našega tovariša.

Vzklicno sodišče je svoj pravorek naslanjalo na neko cesarsko naredbo, ki je bila izdana tekom vojne, katera pa do sedaj še ni bila preklicana. T naredba namreč odreja, da se 14 dnevni odpovedni rok, kakor ga drugače predvideva zakon (obrtni red), skrajšuje na 8 dni. Sodišče je tvrdki Naglas naložilo, da mora vse stroške poravnati tekom štirinajstih dni. Utemeljevalo je pa sodišče svojo rabsodbo s tem, da bi tožena tvrdka morala tožnika odpustiti takoj, ne pa šele drugi dan po razžalitvi. Že to, da tvrdka tega ni storila takoj, je smatralo sodišče za dokaz, da žalitev ni bila taka, da bi opravičila takojšnji odpust. Priče, ki jih je navedla tvrdka Naglas, so sicer naglašale, da je tožitelj za inkriminirano delo po njihovem mnenju rabil res nekoliko preveč časa. Ravnotako so izpovedale, da se pri tvrdki Naglas ni upošteval odpovedni rok. Glede žalitve pa se ni moglo dognati ničesar, ker ena priča v kritičnem trenutku prerokanja sploh ni bila v delavnici, druga pa besed ni razumela. Ker se vsled okolnosti, ki so jih navedle priče tožitelja, tudi izpovedbe prič toženke radi prevelike porabe časa niso ujemale in pa z ozirom na okolnost, ki smo jo glede odpovedi že navedli zgoraj, je moralo sodišče priti do označenega sklepa.

Kako je bilo glede dela samega, bomo ob priliki še povedali. Za danes pa naj samo še omenimo, da sta tovariša, ki ju je tožitelj navedel kot prič nastopila jako možato in da je tudi tovariš Gašpari, ki je fungiral kot prisednik, vestno vršil svojo nalogo. Hvala jim!

Številke naj govore.

Neprestana pesem o naraščajoči draginji ne najde pri naših delodajalcih nikakega odmeva. Kadar so delavci prisiljeni vsaj nekoliko spraviti svoje razdrapane gospodarske razmere v sklad in ravnovesje potom povišanja plač, imajo gospodje cele kopicke izgovorov pri roki. Nastane zvijanje, skomizganje z rameni in se vedejo kakor neverujoči Tomaži. Najraje bi ob taki priliki potom tolažilnih besed delavce odpravili. Da pa se ne bo moglo reči, da tarnamo neopravičeno nad draginjo, navajamo nekaj številke, ki nad vsak dvom jasno dokazujejo, da naše trditve niso prazne marnje, temveč, da so gola in bridka resnica. Pri tem pa nam ni treba sezati tako daleč nazaj kakor smo to storili zadnjič. Zadostuje nam pregled časa treh mesecev, in sicer od 15. decembra 1922 do 15. marca 1923. Kako so se cene najvažnejšim živilom tekom tega kratkega časa izpremenile v neprilog konsumentu, nam jasno kažejo sledeče številke (v kronah):

	15. XII. 1922.	15. III. 1923.
1 kg govejega mesa I.	K 48.—	K 70.—
1 kg govejega mesa II.	K 42.—	K 56.—
1 kg svinjskega mesa I.	K 80.—	K 130.—
1 kg svinjskega mesa II.	K 76.—	K 100.—
1 kg slanine	K 90.—	K 145.—
1 kg masti	K 130.—	K 165.—
1 kg prekajenega mesa	K 110.—	K 160.—
1 kg sladkorja	K 78.—	K 104.—
1 kg riža	K 38.—	K 52.—
1 kg moke	K 28.—	K 32.—

Nismo sicer navedli mnogo predmetov, ampak že te številke govore jasno. In kakor čujemo name-rava vlada temeljito znižati izvozno carino na pšenico, kar bo dalo povod k novemu zvišanju cen.

Iz gorenjih številke se vidi, da so cene slanine poskočile za več kot 60 odstotkov, cene masti za 20 odstotkov ter cene svinjskega mesa za preko 60 odstotkov. Znižanje izvozne carine na prašiče ter mast je imelo usodepolne posledice. Tudi cene govejemu mesu so poskočile za 33 do 55 odstotkov. Istočasno so šle tudi cene predmetov, ki jih po večini uvažamo, kvišku, in sicer pri rižu za 37% ter pri sladkorju za 33 odstotkov. Ravno tako so se dvignile cene tudi drugih predmetov.

Obleka, perilo in obutev je danes gotovo za 40 do 60 odstotkov dražja nego sredi meseca decembra.

Nimamo sicer natančnega pregleda o cenah vseh važnih potrebščin, vendar lahko rečemo, da so

se od 15. decembra leta 1922, do danes predmeti, ki jih vsak dan potrebujemo, podražili za povprečno 45 odstotkov.

Vse to smo posneli, ne morda iz delavskih, pač pa iz meščanskih časopisov. In če meščansko časopisje samo konstatira tako naraščanje, je s tem doprinešen dokaz, kako je naše stremljenje za povišanjem plač opravičeno.

Uboga para.

V številki z dne 1. marca t. l. smo v daljšem članku obrazložili težave, s katerimi se je boriti delavstvu, zaposlenemu pri sekanju lesa in na žagah bohinjske doline. Pa to ne velja samo za kraje skrajne Gorenjske, kajti enake razmere najdemo povsod. V Škofji Loki, v Poljanski dolini, na Pohorju, na Dolenjskem, v Mežiški dolini, na Kokri, prav povsod je trpljenje gozdnih trpinov in trpinov na žagah enako. In ravno tako kakor v Bohinjski dolini, kjer raznovrstni pazniki v obliki srednjeveških grajskih valpetov in akordantov tvorijo oni element sistema, ki je brezpravnim delavcem v največjo nadlogo, tako je tudi po vsej ostali Sloveniji, kjer pride gozdno industrijska panoga narodnega gospodarstva v poštev. Kakšne duševne veličine so nekateri izmed priganjaške »gospode«, nam dokazuje najbolje mnenje nekega takega nepridiprava v Bohinjski dolini, ki se na prošnjo delavcev, naj bi se jim z ozirom na veliko draginjo povišala nekoliko plača, dejal: »Kaj se boste potegovali za večjo plačo; vsaj dinar itak vedno pada. Z denarjem pa, ki nima nobene vrednosti, vam pa ni prav nič pomagano. Vi le kar delajte, in ko bo dinar imel večjo vrednost, se bomo že pogodili za večjo plačo ali »lon«!

Vsekakor nāravnost salamonska modrost, kajne? Ali če bi pri nas kdaj bili tako srečni, da bi dinar res dosegel višjo vrednost in se nekoliko stabiliziral, tedaj bi oni konfuzni svetovalec zopet dejal delavcem, — višje plače vam sedaj treba ni, ker dinar pridobiva večjo vrednost in s tem večjo kupno silo. Da pa kujon delavce sploh odvrne od pametnih misli, jim dopoveduje, naj raje vse skupaj zapijejo! Zapravljiveci in pijanci lesnim kapitalistom in njihovim priganjačem kakor tudi akordantom najbolj ugajajo. Pri delu seveda ne sme biti nihče pijan, ali izven dela naj delavci pijančujejo, proti temu nima noben »gospod« ničesar, celo še rad vidi, vsaj je delavec najbolj pokoren suženj le tedaj, če ne misli na kaj drugega kakor na delo in na — pijačo! Tak delavec ni zmožen možate samostojnosti, tudi za delovni čas ne vpraša, bolniško ter nezgodno zavarovanje mu je nejasen pojem, in tudi za vse drugo se skratka ne briga. Glede plače se takega delavca da tudi potolažiti. Lesni kapital ne rabi inteligentnih de-

lavcev, zato jih indirektnim in tudi direktnim potom odvrta od strokovne organizacije. Raje vidijo, da je delavec pijanec, kakor pa član svoje strokovne organizacije. Če se pretepava in pride radi tega v bolnišnico ali pa v ječo, mu pravijo, da je korajžen »fest fant« itd., samo organiziran ne sme biti! Več kot očitno je, kam pravzaprav vse to meri. Lesna gospoda prav dobro ve, da se taki delavci ne branijo podaljšanju delovnega časa, in ravno tako niti ne slutijo, kako jih je lesni kapital zaslužnil.

In takih delavcev lesni baroni rabijo. Kajti, ako je delovni čas dolg, je ponudba delovne sile večja in tem lažje jim je vihteti bič nad svojimi prikovanimi zarobljenci. Delavci to svojo odvisnost čutijo, in če se v ves kompleks raznih vprašanj pogledamo, tedaj nam postane šele jasno, od kod tisti strah in trepet pred odpustom. Ali težko je prepričati delavce o tem, da je dolgi delovni čas tisti, ki tvori glavno orožje podjetnikov v gospodarski poziciji proti delavcem. Iz vsega tega nam tudi mora postajati jasno, kako napačna in lažnjiva je krilatica, ki jo tako pogostoma porabljajo delodajalci, »češ če boste dalje časa delali, boste pa več zaslužili!« V teoriji te besede sicer lepo zvone, v resnici pa postanejo v praksi gospodarski, socialni in kulturni grob delavcev.

Dejali smo, da se delodajalci poslužujejo vseh mogočih in nemogočih, vseh dovoljenih in nedovoljenih sredstev, da vsako idejo organizacije v kali zaduše, dobro vedoč, da jim iz te strani preti največja nevarnost za njihove brezobzirne kapitalistične pohode. In če ne morejo svojega namena doseči drugače, se tudi nobene nemoralne podlosti ne vstrašijo.

Izigravanje delavca proti delavcu in netiti prepir, nesporazum in neslogo, jim je priljubljeno sredstvo. Vse to delavec ne bo opazil dotle, dokler ne postane član svoje strokovne organizacije.

Za naš vsakdanji kruh.

V tovarni „Vintgar“ v Gorjah na Gorenjskem se je dne 11. marca t. l. vršila razprava za zvišanje plač v tej tovarni vposlenemu delavstvu. Po daljši razpravi se je dosegel med zastopniki podjetja in zastopniki delavstva sporazum, po katerem se kvalificiranim delavcem (mizarjem) zviša plača na uro 70 par oziroma za K 2.50, ostalemu delavstvu pa za 50 par ali za K 2.—. Pri razpravi je delavstvo zastopal tajnik osrednjega društva lesnih delavcev iz Ljubljane.

Strokovna organizacija rodi dobre sadove povsod tam, kjer pride do svoje veljave kot močna organizacija.

Do veljave pa pride in bo prihajala v toliko, v kolikor je med lesnim delavstvom razumevanja. —

Nekaj dela, vztrajnosti in požrtvovalnosti za našo strokovno organizacijo je pač potreba, kajti brez dela in brez truda niti pšenica na polju ne rase. Kadar pa zrasede, tedaj daje dober kruh, katerega pa je zopet treba speči. Brez truda in brez dela ter žrtev tudi napredka ni. Lesni delavci Slovenije, bodite možati in nosite glave pokonci, ponosni pa bodite kot del naprednozavednega proletariata, na svojo strokovno organizacijo. Za njen procvit žrtvujte vse!

Pšenica jim gre v klasje.

Kakor se iz narodno gospodarskih krogov poroča, je zadnji čas izvoz v Jugoslaviji oživel. Največ blaga gre v Italijo. Tekom meseca februarja je bilo preko samih Jesenic izvoženih okrog 400 vagonov lesa. Cene blagu so se ustalile. Kupčija je zavzela milejše oblike. Pretirana previdnost ni več na mestu. Italijanskih kupcev in agentov se ne manjka. Sedaj pa bo menda prišel čas, da se tudi delavcem v tej panogi industrije nekoliko uredi plače, da se pride v okom bedi, ki vlada med njimi. Močna orgnaizacija je predpogoj za to!

Kritični položaj malega obrtnika na deželi.

Pod tem zaglavjem priobčuje neki I. H. v „Obrtnem Vestniku“ z dne 15. marca 1923 nastopne vrstice, ki jih radi zanimivosti priobčujemo tudi mi, posebno še, ker se prilegajo na mizarsko stroko. — Glase se:

„Vsled padca valute, velike draginje in slabe letine je postal položaj malih obrtnikov na deželi zelo opasen. Ker primanjkuje konsumentom denarja, ni dela in v vseh strokah grozi brezposelnost. Zlasti je škodljiva okolnost, da se je po preobratu jako pomnožilo število obrtnikov, ker postane že sedaj vsak možki že z 21. letom polnoleten in so se mladi pomočniki osamosvojili kot mojstri, se oženili in sedaj trpijo z družino vred pomanjkanje. Ti mladi mojstri tudi nikakor niso zmožni za svojo stroko, ker niso dosti naobraženi in je že marsikateremu žal, da je postal samostojen mojster. Vsekakor bi bilo priporočati, da bi se pomočniška doba podaljšala najmanj na pet let, ker bi se s tem omejilo število mojstrov in pripomoglo pomočnikom do popolne izobrazbe. Veliko zlo je tudi to, da imajo nekateri mojstri preveč vajencev; čez par let imajo ravno toliko pomočnikov, potem mojstrov in konkurentov. Če daje mojster vajencu hrano in stanovanje, bi bilo bolje, da bi še pridejal nekaj kron in imel bi lahko pomočnika, ki bi mu več koristil kakor vajenec, s katerim ima največkrat le jezo in škodo. Preveliko število pomočnikov povzroča, da ne morejo vsi dobiti mesta in so prisiljeni „fušati“ doma in delati mojstrom umazano konkurenco. Zatorej, obrtniki, zmanjšajte

število vajencev, podaljšajte pomočniško dobo, ker le na ta način bo mogoče pomagati propadajočemu obrtniškem stanu.“

Naša strokovna organizacija je že zdavnaj poudarjala, da je število vajencev v mizarski stroki treba omejiti, ali „mojstri“ so se temu vedno upirali in proglašali našo zahtevo za teror, kateremu se ne morejo vdati, ker bi zlasti malim mizarskim mojstrom pretel gospodarski ruin. Sedaj nam I. H. v „Obrtnem Vestniku“ priznava, da smo imeli prav. Če pa I. H. tarna nad nesposobnostjo mladih mojstrov, moramo že povedati, da so taki, kakršne ste izučili, in če sedaj gospodje stari mojstri dokazujejo, kako malo strokovno naobraženi so mladi, tedaj ti stari gospodje sami sebi dajejo izpričevalo, ki ne govori ravno v njihov prilog. Gospodje obrtniki s tem sami doprinašajo dokaz one resnice, ki smo jo mi že davno poudarjali, namreč, da ne sprejemajo vajencev zato, da bi se kaj naučili, ampak zato, da jim opravjajo dela hlapcev in čestokrat tudi dela, ki spadajo v delokrog služkinje. Gospodje naj po preizkušni dobi dajo vajencu več prilike, da se kaj nauče in imeli bodo dobre delovne sile, ne bo pa tudi gumpcev med mojstri.

Kdor izmed mizarskih mojstrov ne more zaposliti vsaj po tri pomočnike, temu bi se morala sploh odvzeti pravica, da bi imel vajenca. Popolnoma torej soglašamo z I. H., naj se število vajencev omeji. Po našem mnenju bi zadostoval za tri pomočnike eden, za deset pomočnikov dva, in za vsakih nadaljnjih deset pomočnikov zopet po eden. To bi čez in čez zadostovalo.

Tarnanje g. I. H., da malim obrtnikom slaba prede, nas pušča popolnoma hladne. I. H. očitvidno pozablja, da današnji kapitalistični sistem produkcije ne pozna nobenega usmiljenja z malim mizarskim mojstrom. Velike ribe požirajo male, tako se tudi glasi zakon današnjega družabnega reda. Naj nam pa I. H. nikar ne zameri, da smo tako odkritosrčni, pa pravimo, da nam tudi eksistenc malih mizarskih mojstrov ni prav nič žal. Na reševanju teh eksistenc nimamo absolutno nobenega interesa. Nasvet g. I. H. malim mojstrom, naj vzamejo na mesto vajenca raje pomočnika, je sicer dober. Ali I. H. pozablja, da bo takih mizarskih pomočnikov — na primer — vedno manj, ki bi hoteli prevzeti nase vlogo sv. Jožefa in skrbeli s tem, da garajo od zore do mraka za družino „gospoda mojstra“. Vsak pameten mizarski pomočnik bo šel v tovarno ali večjo delavnico, kjer najtežja dela opravljajo stroji, kjer si potom svoje strokovne organizacije skuša urediti delovne in plačilne razmere tako, da bo živel človeka dostojno življenje ter si ustanovil lastno ognjišče. Tako je zapisano v zakonu kapitalističnega družabnega razvoja. Zapisano pa je tudi v tem zakonu, da mora delavec prej ali slej postati solastnik vseh produkcijskih sredstev, vsega pre-

mičnega in nepremičnega kapitala. In, če misli kdo, da je tako močan, da se lahko postavlja v nasprotje s tem zakonom, ki je železen, ta naj le kot mali mojster dela, toda sam, ker navzlic miloščini, ki mu jo kak duševni revež nevede in nehote izkazuje s tem, da pri njem dela kot pomočnik, ga bo kolo časa vseeno pomandralo. Tako je in nič drugače!

Mizarji in strojni delavci pozor!

V Ljubljani in Celju se nahajajo mizarji in strojni delavci v mezdnem pokretu, zato naj nihče izmed mizarjev in strojnih delavcev v teh dveh mestih ne išče dela!

V Mariboru ni dosti dela, zato naj tudi v Maribor mizarji in strojni delavci ne potujejo.

Žagarji in delavci na Krelišču naj ne povprašujejo za delo pri lesnoindustrijskem podjetju Papler in Mulej na Rečici pri Bledu, ker so tam difference, ki jih je treba poravnati.

Podružnica drvodelskih radnika v Karlovcu nanzanja, da so tam vstopili v stavko, zato naj nikar nobeden mizarjev ne potuje tja.

Društvene vesti.

Osrednje društvo lesnih delavcev v Ljubljani pozivlja vse svoje podružnice, posebno pa tiste, katere so zaostale, da nam pošljejo obračune za januar in februar.

Slov. Bistrica. Podružnica lesnih delavcev v Bistrici sklicuje občni zbor na dan 8. aprila 1923 ob 9. uri dopoldne v gostilni Rastiger z naslednjim dnevnim redom: Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika, volitev novega odbora in raznoterosti.

Dolžnost vsakega člana in članice je, da se zborovanja zanesljivo udeleži.

Zapisnik seje glavnega odbora osrednjega društva lesnih delavcev, ki se je vršila v sredo dne 21. marca 1923. ob 6. uri zvečer v društvenem tajništvu Navzoči: Žagar, Bradeško, Peterca, Tokan, Dermastja in Ravnik. Neopravičeno odsoten Gašpari. Od strani kontrole ni nikogar. Seji predseduje Tokan, zapisnik vodi Dermastja. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnje seje, poročila in došli dopisi, kongres, mezdna gibanja in raznoterosti. Prečitani zapisnik se potem, ko je tajnik Bradeško poročal, da so se vsi sklepi zadnje seje izvršili, vzame na znanje. Prečita se dopis »Zveze lesnih delavcev v Nemčiji«, ki vabi naše osrednje društvo k udeležbi na njenem glavnem občnem zboru, ki ga sklicuje na dneve od 17. do 23. junija 1923. v Kasel-u, in ki ob tej priliki praznuje tudi svojo ustanovno tridesetletnico. Z ozirom na velike stroške, s katerimi bi tozadevna delegacija bila zvezana, se sklone povprašati strokovne organizacije lesnih delavcev v Zagrebu, Sarajevu in Belgradu, če bi one bile pri-

pravljene nositi sorazmerni del stroškov. Zadostovalo bi namreč, če bi vse skupaj poslale v Kasel enega delegata. Ker bi ta delegat zastopal vse na tak način prizadete strokovne organizacije lesnih delavcev, bi vrhutega stvar zadobila značaj enotnega nastopa, kar bi našemu ugledu gotovo ne bilo v kvar. Tudi delegat naj bi se določil sporazumno. V slučaju pa, da Zagrebčani, Sarajevčani in Belgrajčani odgovore negativno, se pošlje v Kasel pozdravno pismo. Nadalje se prečitajo dopisi strokovne organizacije lesnih delavcev v Zagrebu (grupa Novak) in druge strokovne organizacije lesnih delavcev istotako v Zagrebu (grupa Kodrić). Ker je iz obeh dopisov razvidno, da postopanje obeh grup ne vodi do nobenega pravega cilja, se sklone povabiti obe grupi strokovnih organizacij lesnih delavcev v Zagrebu kakor tudi strokovne organizacije lesnih delavcev v Sarajevu in Belgradu na ožjo konferenco, katera naj bi se vršila dne 22. aprila 1923. v Ljubljani. Ta konferenca bi naj bila nekaka predkonferenca za kongres vseh v Jugoslaviji obstoječih strokovnih organizacij lesnih delavcev. Na to konferenco naj bi vsaka organizacija poslala po dva delegata. Ukrenejo se potrebni koraki za rešitev meznega gibanja v Ljubljani, Ptujju, odnosno Strnišču, Črni in Celju. Poročilo o rezultatih mezne razprave v tovarni »Vintgar« v Gorjah se vzame na znanje. Istotako se vzame z obžalovanjem na znanje poročilo o razmerah na Vričjevi žagi v Ptujju, kjer delavci po izpovedbi podjetnika, sami kršijo določeni delovni čas in s tem vsako uspešno akcijo sami onemogočavajo. Prošnji člana Žula Jakoba v Ptujju za izredno podporo se z ozirom na njegovo 16. tedensko bolezen in šestero otrok ugotovi. Sklene se razviti agitacijo v Škofjeloškem okraju in na Kokri, kjer je v lesni industriji zaposlenega zelo mnogo delavstva. Potem, ko se sklone poravnati nekatere izdatke, ki so v zvezi z izdajanjem »Lesnega delavca«, in konstatira ugodno finančno stanje lista, se po rešitvi nekaterih internih zadev seja zaključuje.

Podružnica v Mariboru je imela dne 18. t. m. svoj letni občni zbor, na katerem je bil izvoljen sledeči novi odbor: Predsednik: Ciril Razboršek, namestnik: Edvard Brahovič, Blagajnik: Jochan Skringer, namestnik: Franc Kopač, zapisnikar: Karl Furman, namestnik: Jožef Fras, za kontrolo: Konrad Geselman in Jochan Zigler. — Novi odbor čaka mnogo dela za ukrepitev organizacije, in je želeli, da se vsi ostali sodrugi podružnice poprimajo resnega dela in na ta način pripomorejo k težavni nalogi odbora. Vsi lesni delavci Maribora in okolice bodo našli zaščito edinole v svoji strokovni organizaciji. Zato sodrugi na delo!!

Odpuščen. V neki zadevi, ki se je tikala delavk tovarne »Vintgar« v Gorjah, je posredoval uposljeni delavski zaupnik in predsednik podružnice osred-

njega društva lesnih delavcev, tovariš Justin. Skušal je sporno zadevo rešiti v prilog delavkam. To je menda upravi tovarne dalo povod za odpust zapupnika Justina. Dne 16. februarja 1923 sta zaradi tega odpusta pri upravi tovarne posredovala zapupnika Tokan iz Ljubljane in Jeran z Jesenic. Po skupnem razgovoru z gospodom Golobom in Jelencem se je zadeva mirnim potom poravnala in je bil odpust preklican.

Socijalni vestnik.

Slov. Bistrica. Približno pred enim letom so pri nas kar na naglo zrasle tri parne žage, o katerih bi se dalo pisati cele romane, kako znajo izkoriščati delavstvo. Tako n. pr. plačajo na parni žagi Attems Cigonca kar celih 50—60, da celo 70 kron na deseturno delo, povrhu pa še razne sekature, seveda nima tam delavstvo nobenega smisla za organizacijo, zato pa dela podjetnik z njimi kar hoče. Kako tam ljudje sedaj živijo, se ne da popisati, čeprav so po večini kočlerji, sploh pri nas ker je še večja draginja, kakor vsepovsod druje. Parna žaga Pajman, seveda v svojem deseturnem delu in majhno plačo, ni nič boljša od poprej popisane. Malo boljša pa je pri plači in pa deseturnem delu parna žaga Antolič in Tominc, kjer bi se dalo pa še več doseči, če bi delavci pri predimenovanih žagah bili tudi z drugimi vred složni, in ne delali delavnih konkurenc. Nisem se danes namenil, da bi o tem pisal, čeprav bi bilo nujno potrebno: zato preidem takoj na delo in sicer: Pri parni žagi Antolič in Tominc se nahaja v službi kot vodja žage Fr. Buciol, po rodu Italijan. Ta človek je na žagi celi bog in preganja delavstvo brez vsakega vzroka, in tudi bi se že skoraj zmotil, da prične deliti klofute. Po nekih informacijah se je dognalo, da ta človek še pravice nima bivati tukaj v Jugoslaviji, ne pa še domačine preganjati. Zato si dovoljujem vprašati na inšpekcijo dela v Mariboru, če jim je tam kaj znano o tem človeku. In če jim je, zakaj nič ne ukrenejo proti temu. Vedeti morajo, da je dosti enakih strokovnjakov brez posla v državi. Prizadeto delavstvo odločno zahteva, da se ta vodja iz žage čimprej izžene in se nadomesti z domačinom. Za ta čas pa priporočamo Buciolu, da se prav mirno zadrži, sicer mu znamo še kaj neljubega povedati, ker ima zadosti masla na glavi.

Nadalje vprašamo inšpekcijo dela, od kedaj je dovoljeno v industrijah, kakor omenjene parne žage v Slov. Bistrici, deseturno dnevno delo brez 50 odstotkov za nadure in pa brez soglasja prizadetega delavstva. § 6. 3. odst. v zakonu o zaščiti delavstva pravi med drugim tole: Ta podaljšava velja, če jo sklenejo štiri petine delavcev enega podjetja s tajnim glasovanjem. Do danes se pa še tukaj v Slov. Bistrici tega ni nikjer storilo. Torej, prosimo, da se proti nepostavnemu postopanju čimprej kaj ukrene. Kaj več pa prihranimo še za drugič. — Prizadeti.

Brod na Savi. Poročali smo svojedobno o večtedenski stavki v tovarni za vagone v Brodu na Savi. Stavka je takrat izbruhila, ker je uprava brutalno postopala z delavstvom. Na vsak način je hotela uprava prvič, razbiti organizacijo delavcev, drugič pa vsiliti delavstvu akord, pri katerem bi delavci ne bili ničesar zaslužili. Uprava tovarne je v tem boju s pomočjo izdajalcev bila zmagala. Posledica zmage pa je bila ta, da je uprava odslovila precejšnje število delavcev. Sedaj pa prihajajo vesti, da je vsa tovarna do tal zgorela. Škoda znaša 15 milijonov dinarjev. Meščansko časopisje poroča, da so požar zanetili odpuščeni delavci. Mi ne verjamo, da bi bili delavci zažgali tovarno, ker v interesu delavstva ni uničevati podjetja. Zato smatramo to vest za raco. Meščansko časopisje hoče po svoji stari navadi torej tudi ta slučaj zvaliti na hrbet delavcev. Ako bi pa bilo vseeno res, da so v tem slučaju delavci tisti, ki so tovarno uničili, tedaj bi to bil dokaz strašnega obupa, v katerega je uprava tovarne prizadeto delavstvo nagnala. Še črv se zvija, če stopiš nanj. Kapitalistična družba naj preneha s tiranizacijo in brutalizacijo proletarijata, odpove naj se brezobzirnemu izkoriščanju delovne sile in mirna Bosna. Potem gotovo takih aktov maščevanja ne bo nikdar. Naše mnenje o takih stvareh je jasno. Stojimo na stališču, da je uničevanje naprav blaznost, ravno tako kakor je tudi blazno početje buržuazije nad delavci.

Kultura.

Ponovno opozarjamo vse lesno delavstvo na edini delavski, leposlovni mesečnik »Kres«, kojega 1. številka drugega letnika je ravnokar izšla. Vsebinska te številke je: Tone Seliškar: Pesem revolucionarjev. Joško Krošelj: Prelom. Čulkovski: Ta rdeči abažur. I. S. Turgenjev: Na pragu. L. O. Karmi: Maler. Angelo Cerkenik: Mariška. A. Kuprin: Napitnica. L. N. Tolstoj: Car in srajca. Vladimir Selojev: O nalogah umetnosti. Turist: Pozimi v planinah. — Književnost. — Kronika. — Vestnik »Svobode«. »Kres« izdaja delavsko izobraževalno društvo »Svoboda«. Nujno priporočamo vsem našim tovarišem, da si list »Kres« naroče. Ne le da bodo v prostem času imeli lepo čtivo, ki blagodejno vpliva na duševno razpoloženje, ampak tudi mnogo poučenega bodo našli v njem. Vrh tega nudi starim in mladim v obilici prijetnega razvedrila. In ako končno vpoštevamo današnje izredno visoke tiskovne stroške, lahko rečemo, da cena »Kresu« ni pretirana. Zato naročajte in širite »Kres«! Naročnina za celo leto znaša Din 50, za člane »Svobode« Din 30. Naroča se pri »Svobodi« v Ljubljani, Židovska ulica št. 1., I nadstropje. Glede cene bi pripomnili še to, da, če se deset strokovno organiziranih članov skupno naroče potom svoje strokovne organizacije, tedaj velja celoletna naročnina le po Din 40.

Lastnik in izdajatelj »Osrednje društvo lesnih delavcev« v Ljubljani. — Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.